

I N K E R I
M A R K K U L A

A soha fel nem engedő föld

EURÓPA
KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2025

www.alexandra.hu
www.moebius.hu
www.europakiado.hu

2003

Jon Jacobsen májusban hal meg életében másodszor. A levegőben már semmi sincs a tavasz harsányságából, a part szélén már melegség ül, a tenger nyugodt, lassan mozgó vonal a horizonton.

Szerda délután van. Az emberek hazafelé igyekeznek a munkából, az utakon hemzsegnek az autók, a villamosok kattogó lélegzettel fújtatnak a levegőbe.

Jon a régi posta tetején áll, és lábujjaival kopogtatja a hullámlemez gerincét.

Nem emlékszik, hogy miért jött.

Minden csendes, gyönyörű a kilátás a tetőről. Egy hajó fut be a kikötőbe, kis fehér doboz, alig látni, hogy mozog vagy egy helyben áll.

A kémény mellett egy patkány ül. A szél forgatja az alumínium huzatfokozót, amelynek felületén meg-megpattan a napfény, mintha fémszárnnyakról tükröződne vissza.

Odalent az utcán kiált valaki, és az égre mutat. Az emberek odafordulnak, egy kék kabátos alakot látnak a tetőn, terpeszben áll, csípőre tett kézzel, arccal a kikötő felé. A levegő sűrűsödik: vajon mire készül?

A kék kabátos alak meginog, értesítik róla a mentőszolgálatot.

Az eresz egy darabja leválik, az esik le először, lassan és halkán, hüm-hüm-hüm, mint egy ima.

Kormorán száll el a tető fölött. Az első vágányra beérkezik a mal-mői vonat.

A kék kabátos alak átpördül a tető peremén, egy pillanatra eltűnik a szem elől, majd átzuhan a levegőn.

A két nappal korábban öntött aszfalt várja.

A száját lélegzet hagyja el, amelyet a világ befogad.

A bőr felszíne elszakad, átengedi a csontokat.

A lezuhant alak mezítláb van, a mellső zsebében törött üvegpalack, a bőre ánizs- és ürömillatú, és ahogy a mentős megállapítja, a szeme olyan sötét, hogy a pupillája nem is látszik rendesen.

A kormorán a csendes tenger fölött lebeg, a patkány megtalálja az utat a tető belsejébe. A tető alatt kétszáz éves körisfa rázza ágait, a madarak hirtelen és egyszerre dalra fakadnak, mintha visszatartották volna a lélegzetüket.

Unni

2003

A gleccser úgy tornyosul előttem, mint egy fehér medve háta. Az ösvény a moréna gerincén kanyarog felfelé, és a jég szélén ér véget. Az övemre csatolom a jégcsákányokat, és megtapogatom a gleccsért. Az éjszaka hullott hó megtapadt a jég felszínén, jó lenne rajta járni. Egy pillanatra mozdulatlanul állok, és hagyom, hogy átjárjon a hideg, a lábam alól hatol felfelé, és borzongásként fut végig a gerincemen. A gleccserek légkörét szinte lehetetlen leírni, makacs, a körülöttük lévő világtól elkülönülő hideg, amelyet csak akkor lehet megérteni, ha ott állunk a közepén.

A gleccser távolról patyolatfehérnek tűnik, de ahogy az ember felmászik rá, észreveszi a felületére tapadt szenet és kormot, a sok fekete piszkot, és az illúzió szertefoszlik. A szén és a korom mellett a gleccser felszínére esővíz és túlhűlt víz, havas eső, jégeső és hó is rétegződik: a gleccser mindezeket ismeri, és új réteget készít magára belőlük. Én is jól ismerem ezeket a rétegeket, mert átfúrtam őket, megmértem a szén-dioxid-, deutérium- és metántartalmukat. Tudom, hogy a gleccser rétegei mozgásuk közben mindenféle hangot adnak ki: vonyítanak, morognak és csattognak. Most azonban a gleccser éppen hallgat, hagyja, hogy sétáljak a felszínén. Több százezer éve van itt, és néha úgy érzem, szórakoztatják a fúróim és a jégcsákányaim. Bármennyire rideg és rendíthetetlen, olyan, mintha élne.

A gleccser neve Penny, Kanada legdélebbi nagy gleccsere. A Penny belsejében hatezer négyzetkilométernyi jég található, amelyből nyáron túlságosan sok olvad el, az enyhe teleken pedig nem nő vissza. Elhatároztam, hogy kiderítem, merre halad a Penny olvadákvize, tavaly tavasszal ugyanis hallottam a belsejében csobogó patakok hangját.

Isaac megmutatja a térképen a gleccserkutak helyét. Ő a vezetőm a gleccseren, már tavalyról ismerem. Tegnap ő várt a repülőtéren, ahonnan egyenesen az irodájába mentünk, megtettük a szükséges előkészületeket, és aludtunk egy keveset.

Előhúzom a zsebemből az iránytűt, és a térképre helyezem, a piros nyíl nyugtalanul ugrál balról jobbra.

– Az nem fog kelleni. Az iránytű itt nem működik. Nagyon közel van a földrajzi Északi-sark – mondja Isaac.

Ezt tudnom kellene, gondolom magamban, és visszateszem az iránytűt a zsebembe.

Valamennyivel északabbra megyünk, már messziről halljuk a gleccserkutat, amely halkan vonyít a fehér sivatag közepén. Egy pillanatra megállok, hogy hallgassam az énekét, majd a kötelet a derekamra kötött hámhhoz erősítem, és a végét odanyújtom Isaacnak. Óvatosan lépkedek a gleccserkút széle felé, és belenézek a spirális torkába. A kútban most nem folyik víz. Hét sárga műanyag kacsát teszek ki a kút peremére, az aljukra ráírtam a dátumot, Isaac elérhetőségeit és azt, hogy a megtaláló jutalomban részesül.

Beleejtem az első kacsát a gleccserkútba, egy darabig pörög a kék spirálban, majd eltűnik.

A kút jege annyira kék, hogy szinte újradefiniálja az ég és a tenger színeit.

Ugyanilyen színű a jég a Penny nyugati szélén emelkedő nagy falnál, amelynél először találkoztam Jonnal.

Azóta egy év és negyven nap telt el. Akkor is a Pennyt kutattuk. A csoport többi tagja előtt ereszkedtem le a gleccserről, mert nem bírtam tovább hallgatni a diákokat, amint a túrafelszereléseik jellemzőit, a repülőjegyeik árát és az általuk megmászott hegyek magasságát hasonlítgatják össze. Nem értettem, minek beszélnek jelentéktelen dolgokról, és miért kerülnek a fontosakat: a jég mozgásait, az izotópkoncentrációkat, az olvadékvíz áramlását és a kristályok jellemzőit.

Épp a jégfal tövében álltam, és azon tűnődtem, milyen új nevet adjak a színének, amikor megláttam őt, egy kapucnis fiút, szeme előtt távcsővel.

Próbáltam kitalálni, mit néz. Madárhangok nem hallatszottak, és jegesmedve sárgás bundája sem tűnt ki a fjord fehér takarójából, kettesben voltunk a gleccser szélén.

Az ösvény mellett állt, csizmája mélyen a hóba süppedt, és puszta kézzel fogta a távcsövet. Amikor odaléptem hozzá, leengedte a távcsövét, és rám nézett. Biccentettem, és elsétáltam mellette, de néhány métert megtéve visszamentem.

– Gondolom, fázol – böktém meg, és odanyújtottam a kesztyűmet.

Átvette a kesztyűt, a kezére húzta, és összedörzsölte a tenyerét.

– Köszönöm – mondta.

– Jobb? – kérdeztem.

– Jobb. És te?

How about you?, kérdezte, az angolt skandináv hanglejtéssel ejtve. Szoborra illő arca volt, magas járomcsontja és nagyon sötét szeme.

– Én hármát vettem egymásra – válaszoltam.

– Te is olyan gleccserkutató vagy? – kérdezte.

Bólintottam.

– Jon – mondta, és kezet nyújtott.

Megragadtam a kezét, mintás gyapjúkesztyűmön át is éreztem hosszú ujjait és ujjperceinek domborulatait.

– Unni.

– Köszönöm a kesztyűt, Unni.

– Szívesen. Mit láttál?

– Semmit – felelte Jon, és rám nézett, hunyorgott a gleccser vakító fényében. – Honnan jöttél ide? – kérdezte.

– Helsinkiből.

– Miért ide? Európában nincsenek gleccserek, amiket kutatni lehetne?

– De, vannak. Csak nem ilyenek. Az nem úgy van, hogy ha valaki már látott egy gleccsert, akkor az összeset látta. Minden gleccser másképpen viselkedik.

– Úgy beszélsz, mintha élőlények lennének.

– Úgy viselkednek, mint az élőlények.

– Talán igen – értett egyet Jon. – Ott a kék falak között fut egy ösvény, amit a helyi vadászok használnak. De ha azon az úton haladsz, teljesen csendben kell maradnod, mert a gleccserek nem szeretik a zajt. Ha a jég megsértődik, magába zúzhatja az embert.

– Tényleg? – fújtam ki a levegőt, és a csoport többi tagja épp akkor ereszkedett le mellénk az ösvényre. A csoporttal együtt indultam el, és mire megfordultam, hogy hátranézzek, Jon visszaemelte a távcsövet a szeméhez, és már nem figyelt rám.

Még hat kacsát dobok le a jégkútba, egyesével. Leveszem a kesztyűmet, és végigsimítok az ujjaimmal a jég felszínén. Minél alacsonyabb a hőmérséklet és minél nagyobb a nyomás, annál szebb jég jön létre. Ám ahogy a jég megolvad és újra megfagy, a jégkristályok mérete megnő, és a szerkezetük is megváltozik. A kris-

tályok elveszítik élességüket, a színük besötétül, és egyre több hőt kezdenek elnyelni.

Ugyanez történik a hóval is. Az égből frissen hullott, hideg hó-kristály szép, díszes, részletgazdag. A nap által felmelegített kristály viszont olyan, mint egy agyagból készült csillag, amelyet izzadt tenyerek lapítottak szét.

Vajon az olvadás pusztulás? – tűnődöm el. Vagy csupán alakváltozás?

Előveszem a füzetet a hátizsákomból, és ellenőrzöm, hogy minden adatot feljegyeztem-e. A megmaradt kacsákat elrendezem a kis dobozban, bezárom a hátizsákot, felállok, és intek Isaacnek, hogy mehetünk tovább.